

ВМОСРОМКМ
«Паросток»

EMBASSY OF THE UNITED STATES
KYIV, UKRAINE
Посольство США
в Україні

Управління забезпечення прав
людини НП України

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

**«ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ СПІЛКУВАННЯ
ТА РОБОТИ ПРАЦІВНИКІВ НОВОЇ ПОЛІЦІЇ
З ОСОБАМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ»**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

«ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ СПІЛКУВАННЯ ТА РОБОТИ ПРАЦІВНИКІВ НОВОЇ ПОЛІЦІЇ З ОСОБАМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ»

Вінниця - 2018

Навчальна програма «Покращення рівня спілкування та роботи працівників нової поліції з особами з інвалідністю» / І. Г. Саранча, С. Ю. Ілїніч, С. П. Миронова, Г. В. Давиденко, О. І. Дмітрієва, О. В. Чопік, Я. В. Грибальський. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. – 20 с.

Колектив авторів:

Саранча Ірина Григорівна, заступник директора Державної реабілітаційної установи «Центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Промінь», голова ради Вінницької міської організації соціального розвитку та становлення окремих малозахищених категорій молоді «Паросток», кандидат педагогічних наук;

Ілїніч Світлана Юрійвна, заступник директора Вінницького інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», кандидат філологічних наук.

Миронова Світлана Петрівна, завідувач, професор кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор педагогічних наук, професор;

Давиденко Ганна Віталіївна, директор Вінницького інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», доктор педагогічних наук.

Дмітрієва Оксана Іванівна, доцент кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Чопік Олена Василівна, старший викладач кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат педагогічних наук

Грибальський Ярослав Володимирович, позаштатний радник міського голови м. Львів, координатор проекту «Безбар'єрна Україна» Національної Асамблеї осіб з інвалідністю.

Експертна група:

Довбуш О., юрист Подільського центру прав людини

Тищенко В., юрист.

Цю публікацію здійснено в рамках проекту «Розробка та впровадження навчальної програми для працівників нової поліції щодо покращення рівня спілкування та роботи із особами з інвалідністю» за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні. Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають точку зору Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні. Відповідальність за зміст публікації несе виключно ГО «Паросток».

Публікацію здійснено ТОВ «Нілан-ЛТД».

Наклад – 38 примірників.

ВСТУП

Сьогодні в Україні спостерігаються часті порушення поліцейськими прав людей з інвалідністю через недостатній рівень знань щодо осіб з інвалідністю, низький рівень загальної культури у спілкуванні та наданні правоохоронних послуг особам з інвалідністю на рівні європейських стандартів, архітектурну недоступність будівель і приміщень поліції.

Проблему ускладнює те, що часто поліцейські сприймають такий стан речей як нормальний і не розуміють, яким чином ситуація має бути виправлена та чому вона потребує змін. У цій ситуації виникає потреба у активній інформаційно-роз'яснювальній роботі з працівниками поліції постійному підвищенні їхньої компетентності у сфері законності та дотримання прав людини щодо осіб з інвалідністю, з одного боку, та побудові з ними успішної комунікації, з іншого.

Програма тренінгу «Покращення рівня спілкування та роботи працівників нової поліції з особами з інвалідністю» спрямована на розв'язання проблеми низької доступності правоохоронної системи України для осіб з інвалідністю, зокрема на розвиток загальної культури працівників поліції у спілкуванні та наданні особам з інвалідністю послуг захисту прав на рівні європейських стандартів, створення безбар'єрного середовища, підвищення загального рівня поінформованості щодо юридичних, соціальних, психологічних та власне комунікативних аспектів доступу людей з інвалідністю до правоохоронних послуг та підвищення в такий спосіб можливості людей з інвалідністю реалізувати свої базові права та свободи.

Програма розрахована на працівників Поліції України, зокрема патрульної поліції Вінницької, Хмельницької та Київської областей з подальшою перспективою трансформації проекту у всеукраїнський. Програма стане у нагоді майбутнім тренерам, які працюватимуть із поліцейськими у рамках проекту і по його завершенні.

Мета навчальної програми: підвищити фахову та власне комунікативну компетентність працівників поліції України у сфері правоохоронної діяльності стосовно осіб з інвалідністю; сформувати навички побудови ефективної комунікації та коректної професійної взаємодії працівників поліції України та осіб з інвалідністю у рамках правоохоронної діяльності; розвивати емпатію, формувати толерантність та повагу до іншої особистості, вміння сприймати людину та її життя цілісно як найвищу соціальну цінність.

Завдання тренінгу:

- розширити знання учасників тренінгу про інвалідність у єдності психологічного, соціального, медичного, економічного та політичного аспектів;

- познайомити учасників з сучасними моделями розуміння сутності інвалідності та впливом, який чинять ці стереотипи на суспільну думку загалом та ставлення до осіб з інвалідністю зокрема;

- з'ясувати загальні та спеціальні права і свободи, якими наділені сучасні особи з інвалідністю відповідно до українського та міжнародного законодавства;

- проаналізувати типові порушення прав осіб з інвалідністю у рамках правоохоронної діяльності в Україні та можливі шляхи запобігання їм;

- проінформувати про коло соціальних проблем, які стосуються людей з інвалідністю, та можливі шляхи їхнього розв'язання;

- донести до слухачів загальні вимоги щодо побудови успішної комунікації;

- дати загальне уявлення про доступність та універсальний дизайн і основні вимоги до їх упровадження;

- сформувати в учасників тренінгу моделі успішної комунікативної поведінки з особами з інвалідністю;

- сформувати в учасників тренінгу толерантність та повагу до іншої особистості, уміння сприймати людину та її життя цілісно як найвищу соціальну цінність.

За результатами тренінгу його учасники повинні **знати:**

- основні моделі інвалідності;

- сутність бар'єрної природи суспільства;

- недискримінаційні терміни та описові конструкції, які варто застосовувати щодо осіб з інвалідністю;

- чинні міжнародні та законодавчі акти з питань дотримання прав і свобод осіб з інвалідністю;

- загальні та спеціальні права та свободи осіб з інвалідністю;

- типові порушення прав осіб з інвалідністю в Україні та шляхи запобігання їм;

- основні психологічні та соціальні характеристики осіб з інвалідністю, що мають різні нозологічні особливості;

- основні закони спілкування;

- базові комунікативні стратегії та умови їхньої успішності;

- особливості спілкування з особами з інвалідністю, що належать до різних нозологічних груп;

- базові вимоги доступності та універсального дизайну.

За результатами тренінгу учасники повинні **вміти**:

- пояснювати сутність бар'єрної природи суспільства;
- тлумачити проблему інвалідності з погляду соціально-політичної моделі як наслідок бар'єрної природи суспільства, а не дефект;

- доречно використовувати недискримінаційну лексику;

- аналізувати чинні міжнародні та законодавчі акти з питань дотримання прав і свобод осіб з інвалідністю;

- запобігати типовим випадкам порушення прав осіб з інвалідністю в системі правоохоронної діяльності України;

- визначати основні психологічні та соціальні характеристики осіб з інвалідністю, що мають різні нозологічні особливості;

- правильно обирати та ефективно використовувати основні комунікативні стратегії у спілкуванні з особами з інвалідністю різних нозологій.

- застосовувати на практиці базові вимоги доступності та універсального дизайну;

- будувати ефективну комунікативну взаємодію з особами з інвалідністю.

Програма розрахована на 32 год, з них 16 год. аудиторної і 16 год. самостійної роботи.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ТРЕНІНГУ

Модуль 1. Інвалідність: суспільний та особистісний вимір. Поняття інвалідності. Історичний розвиток поглядів на інвалідність. Моделі інвалідності. Інвалідність у різних культурних вимірах. Абетка толерантності.

Модуль 2. Правові аспекти роботи з особами з інвалідністю. Українська нормативно-правова база та світова практика. Права та свободи осіб з інвалідністю, основні механізми їх забезпечення.

Модуль 3. Соціально-психологічна характеристика осіб з інвалідністю. Види порушень психофізичного розвитку. Психологічна характеристика осіб з різними нозологічними особливостями (порушення зору, слуху, опорно-рухового апарату, мовлення, інтелекту, емоційно-вольової сфери. Соціальні проблеми осіб з різними формами інвалідності. Соціальна абілітація. Соціальна адаптація та реабілітація осіб з первинною та набутою інвалідністю.

Модуль 4. Основи успішної комунікації з людьми з інвалідністю. Правила побудови успішної комунікації. Особливості спілкування з особами з порушеннями зору. Правила спілкування з особами з порушеннями слуху; українська жестова мова. Основні вимоги до комунікативної взаємодії з людьми, що користуються візком. Правила спілкування з особами з гіперкінезом. Взаємодія з особами, що мають утруднене мовлення. Спілкування з особами, які мають ментальні розлади.

Модуль 5. Фізична доступність будівель і приміщень поліції для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення. Поняття про (базові принципи універсального дизайну, архітектурна доступність як соціальна проблема).

Модуль 6. Тренінг комунікативних навичок працівників поліції.

СТРУКТУРА ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТРЕНІНГУ

МОДУЛЬ 1. ІНВАЛІДНІСТЬ: СУСПІЛЬНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР

Тривалість: 1 год.

Мета: сформувати базові знання про основні моделі інвалідності; сутність бар'єрної природи суспільства; засвоїти недискримінаційні терміни та описові конструкції, які варто застосовувати щодо осіб з інвалідністю

Методи: лекція з наочною демонстрацією, практичні вправи на закріплення та розвиток компетентностей.

Обладнання: проектор, ноутбук, ватмани, кольорові маркери і стікери.

Зміст: Поняття інвалідності. Еволюція суспільних поглядів на інвалідність. Стереотипи стосовно людей з

інвалідністю. Інвалідність з погляду релігійної, благодійної, медичної, соціальної, економічної, правозахисної моделей. Дискримінація та її основні ознаки.

Соціально-політична модель інвалідності. Бар'єрна природа інвалідності.

Толерантність, емпатія, повага до людської гідності, визнання життя як найвищої суспільної цінності – основні доміанти інклюзивного суспільства.

Інвалідність у різних культурних вимірах.

Абетка толерантності.

Практичні навички: за результатами модуля учасники тренінгу повинні уміти:

- пояснювати сутність бар'єрної природи суспільства;
- тлумачити проблему інвалідності з погляду соціально-політичної моделі як наслідок бар'єрної природи суспільства, а не дефект;
- доречно використовувати недискримінаційну лексику.

МОДУЛЬ 2. ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОБОТИ З ОСОБАМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Тривалість: 1 год.

Мета: з'ясувати загальні та спеціальні права і свободи, якими наділені сучасні особи з інвалідністю відповідно до українського та міжнародного законодавства; проаналізувати типові порушення прав осіб з інвалідністю у рамках правоохоронної діяльності в Україні та можливі шляхи запобігання їм.

Методи: лекція з наочною демонстрацією, практичні вправи на закріплення та розвиток компетентностей.

Обладнання: проектор, ноутбук, чисті аркуші, ручки.

Зміст: Міжнародне законодавство з питань інвалідності. Основоположні та додаткові права людини. Основні принципи Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Дискримінація і механізми боротьби з нею на законодавчому рівні.

Українська нормативно-правова база та світова практика. Шляхи імплементації основних принципів Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю в умовах українських реалій.

Нормативно-правові засади вживання української жестової мови. Умови залучення перекладача української жестової мови для забезпечення права нечуючої особи на переклад жестовою мовою.

Практичні навички: за результатами модуля учасники тренінгу повинні уміти:

- аналізувати чинні міжнародні та законодавчі акти з питань дотримання прав і свобод осіб з інвалідністю;
- запобігати типовим випадкам порушення прав осіб з інвалідністю в системі правоохоронної діяльності України.

МОДУЛЬ 3

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Тривалість: 4 год.

Мета: сформувати адекватне ставлення до осіб з інвалідністю; розкрити сутність порушень психофізичного розвитку, їх види, причини; охарактеризувати особливості психічного розвитку осіб з різними особливими потребами; проаналізувати соціальні проблеми цих осіб.

Методи: лекція з наочною демонстрацією, практичні вправи на закріплення та розвиток компетентностей.

Обладнання: проектор, ноутбук, чисті аркуші, ручки.

Зміст:

Сутність порушень психофізичного розвитку, їх види, причини виникнення. Психологічні особливості людей з порушеннями мовлення. Психологічні особливості осіб з порушеннями опорно-рухового апарату залежно від групи інвалідності. Психологічні особливості людей з порушеннями слуху. Психологічна характеристика людей з порушеннями зору. Психологічна характеристика пізнавальної діяльності (особливості відчуттів, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення, уваги), особистості (особливості потребово-мотиваційної сфери, інтересів, «Я-концепції, емоційної сфери, волі, характеру) осіб із різними ступенями порушення інтелектуального

розвитку. Психологічна характеристика людей з порушеннями емоційно-вольової сфери.

Соціальні проблеми осіб з психофізичними порушеннями. Соціальна абілітація, адаптація, реабілітація та соціалізація. Можливі шляхи розв'язання соціальних проблем осіб з інвалідністю.

Практичні навички: за результатами модуля учасники тренінгу повинні уміти:

- визначати основні психологічні та соціальні характеристики осіб з інвалідністю, що мають різні нозологічні особливості.

МОДУЛЬ 4

ОСНОВИ УСПІШНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Тривалість: 4 год.

Мета: донести до слухачів загальні вимоги щодо побудови успішної комунікації з людьми з інвалідністю різних нозологій.

Методи: лекція з наочною демонстрацією, практичні вправи на закріплення та розвиток компетентностей.

Обладнання: проектор, ноутбук, чисті аркуші, ручки.

Зміст: Правила побудови успішної комунікації. Особливості спілкування з особами з порушеннями зору.

Правила спілкування з особами з порушеннями слуху; українська жестова мова. Основні вимоги до комунікативної взаємодії з людьми, що користуються візком. Правила спілкування з особами з гіперкінезом. Взаємодія з особами, що мають утруднене мовлення. Спілкування з особами, які мають ментальні розлади.

Практичні навички: за результатами модуля учасники тренінгу повинні уміти:

- правильно обирати та ефективно використовувати основні комунікативні стратегії у спілкуванні з особами з інвалідністю різних нозологій.

МОДУЛЬ 5.

ФІЗИЧНА ДОСТУПНІСТЬ БУДІВЕЛЬ І ПРИМІЩЕНЬ ПОЛІЦІЇ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ТА МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Тривалість: 1 год.

Мета: дати загальне уявлення про доступність та універсальний дизайн і основні вимоги до їх упровадження.

Методи: лекція з наочною демонстрацією, практичні вправи на закріплення та розвиток компетентностей.

Обладнання: проектор, ноутбук, чисті аркуші, ручки.

Зміст: Доступність. Архітектурна доступність. Інформаційна доступність. Соціальна доступність. Базові

принципи універсального дизайну. Основні вимги до проектування будівель.

Практичні навички: за результатами модуля учасники тренінгу повинні уміти:

- застосовувати на практиці базові вимоги доступності та універсального дизайну.

МОДУЛЬ 6. ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Тривалість: 5 год.

Мета: сформувати в учасників тренінгу моделі успішної комунікативної поведінки з особами з інвалідністю, а також толерантність та повагу до іншої особистості, уміння сприймати людину та її життя цілісно як найвищу соціальну цінність.

Методи: практичні вправи на закріплення та розвиток компетентностей.

Обладнання: ватмани, різнокольорові маркери та стікери, чисті аркуші, ручки.

Практичні навички: за результатами модуля учасники тренінгу повинні уміти:

- будувати ефективну комунікативну взаємодію з особами з інвалідністю.

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка навчання відбувається за рівнями: високий, середній, низький.

Критерії та показники оцінювання:

1. Змістовий компонент – знання працівників поліції.

Оцінюються за показниками:

- правильність відтворення знань;
- повнота відтворення;
- усвідомлення знань.

2. Операційно-діяльнісний компонент – вміння й дії працівників поліції.

Оцінюються за показниками:

- правильність дій;
- свідомість дій;
- самостійність;
- цілеспрямованість.

3. Емоційно-мотиваційний компонент – особистісна готовність працівників поліції до правоохоронної діяльності стосовно осіб з інвалідністю.

Оцінюються за показниками:

- характер ставлення до осіб з інвалідністю;
- виразність ставлення;
- сталість готовності.

Високий рівень: Працівник поліції правильно та повністю відтворює знання про інвалідність у єдності психологічного, соціального, медичного, економічного та політичного аспектів; розуміє сутність інвалідності; усвідомлює права осіб з інвалідністю та необхідність їх захисту. У працівника поліції сформовані вміння та

навички ефективної комунікації та коректної професійної взаємодії з особами з інвалідністю. Працівник поліції толерантно та з повагою ставиться до осіб з інвалідністю; готовий постійно захищати їх права, допомагати їм у подоланні соціальних проблем, розв'язанні будь-яких суспільних і правових ситуацій.

Середній рівень: Працівник поліції правильно відтворює знання про інвалідність, проте окремими її аспектами володіє фрагментарно; розуміє сутність інвалідності; усвідомлює права осіб з інвалідністю та необхідність їх захисту. Вміння та навички ефективної комунікації та коректної професійної взаємодії з особами з інвалідністю у працівника поліції сформовані на репродуктивному рівні. Працівник поліції є толерантним щодо осіб з інвалідністю; висловлює думку про необхідність захисту їх прав, допомоги їм у подоланні соціальних та правових проблем.

Низький рівень: Працівник поліції володіє лише окремими знаннями про сутність інвалідності; не усвідомлює власної ролі у захисті прав осіб з інвалідністю в процесі правоохоронної діяльності; володіє лише окремими навичками комунікації з особами з інвалідністю. Особистісна готовність до взаємодії з особами з інвалідністю у професійній діяльності виражена дуже слабо.

Працівник поліції з високим рівнем вважається повністю готовим до взаємодії з особами з інвалідністю.

Працівник поліції з середнім рівнем має удосконалювати свою компетентність у процесі професійної діяльності.

Працівник поліції з низьким рівнем повинен ще раз взяти участь в тренінгу або іншій формі підготовки до професійної діяльності щодо осіб з інвалідністю.

Перевірка та оцінка якості оволодіння програмою проводиться комплексно: за ступенем включеності особи у роботу тренінгу та результатами тестування.

По завершенні тренінгу учасники виконують 12 тестових завдань з закритими відповідями.

Критерії оцінювання:

11-12 правильних відповідей – високий рівень.

10-6 правильних відповідей – середній рівень

0-5 правильних відповідей – низький рівень, курс не засвоєно

Список рекомендованої літератури та інтернет-ресурсів

1. Конституція України. – К., 1996. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>

2. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Офіційний переклад Конвенції надісланий листом Мінсоцполітики № 9833/0/14-16/19 від 06.07.2016) [Електронний ресурс] Режим доступу:

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_g71

3. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

4. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/page2>.

5. Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам дитинства та дітям-інвалідам» [Електронний ресурс] Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>

6. Відеословник «Українська жестова мова» у 3-х ч. – К., 2003.

7. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової – ЕННС О.В. / Кол. авторів: Байда Л.Ю., Красюкова – Еннс О.В., Буров С.Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. – К., 2012. – 216 с. [Електронний ресурс] Режим доступу:

<http://roippo.org.ua/upload/iblock/997/invalidnist%60-ta-suspil%60stvo.pdf>

8. Інституціональне забезпечення реалізації прав інвалідів: досвід розвинених країн та стан в Україні [Електронний ресурс] / Т. В. Перегудова. // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 4 (20). – С. 41-51. – [Електронний ресурс] Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n4.html>

9. Змеев С.И. Андрагогика: основы теории и технологии обучения взрослых / С.И. Змеев. – М.: ПЕР СЭ, 2007. – Режим доступу : <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN598549022.html>

10. Кенней А. М. Посібник для тренерів з проведення просвітницьких занять з населенням щодо питань репродуктивного здоров'я і планування сім'ї / А. М. Кенней, Т. Литвинова, Н. Карбовська, О. Голоцван. – К., 2009. – 139 с.

11. Коаліція з протидії дискримінації в Україні – Режим доступу : <http://discrimi.net/discrimination>

12. Кульбіда С.В. Українська дактилологія. – Навчально-методичний посібник – К. : Педагогічна думка, 2007. – 256 с.

13. Навчальна програма «Покращення рівня навиків спілкування та роботи працівників суду із людьми з інвалідністю» . – Київ, 2015. – 114 с.

14. Навчання дорослих: виклики, специфіка, інтерактивні методи. Український досвід в регіональному економічному розвитку / О. Пашко. – Львів : Галицька видавнича спілка, 2013. – 108 с.

15. Пуцов В.І., Набока Л.Я. Особливості навчання дорослої людини. / В. І. Пуцов, Л. Я. Набока. – Київ, 2004. – 59 с.

16. «Українська жестова мова» : жестівник / С. Кульбіда, І. Чепчина, Н. Адамюк; Н. Іванюшева. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 206 с.

17. Український жестівник для батьків // С.В.Кульбіда, І.І.Чепчина, Н.Б.Адамюк, Н.В. Іванюшева; НАПН України, Ін-т спец.педагогіки, Лаб. Жестової мови, Укр. Т-во глухих. К. : СПКТБ УТОГ, 2011. – 380 с.

18. Що таке дискримінація? – Режим доступу : <http://discrimi.net/discrimination>

19. A Police Officer's Guide for Working with People with Developmental Disabilities and Achieving Positive Outcome. – Режим доступу :

<http://www.thearcofmidland.org/wordpress/wp-content/uploads/2013/11/A-Police-Officers-Guide-for-Working-with-People-with-Developmental-Disabilities-and-Achieving-Positive-Outcome.pdf>

20. Interacting with Law Enforcement: A Guide for Persons with Disabilities. – Режим доступу :

<http://www.disabilityrightsnc.org/sites/default/files/Interacting%20with%20Law%20Enforcement.pdf>

21. Interacting with Individuals with Disabilities in Law Enforcement. – Режим доступу :

http://www.adainfo.org/sites/default/files/5g_ADA%20and%20Law%20Enforcement%20.pdf

22. Tips on communicating with a mentally ill person. – Режим доступу :

<http://www.asmfmh.org/resources/publications/tips-on-communicating-with-a-mentally-ill-person/>

ВМОСРОМКМ
«Паросток»

EMBASSY OF THE UNITED STATES
KYIV, UKRAINE

Посольство США
в Україні

Управління забезпечення прав
людини НП України